



Zara Göransson Tomic
Förvaltningschef

Trelleborgs kommun,
Arbetsmarknadsförvaltningen

Remissvar – Kommuner som utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen – en analys av de rättsliga förutsättningarna

Sammanfattning

Trelleborg kommun anser att:

- Kommuners medverkan och ställning i arbetsmarknadspolitiken ska erkännas.
- Kommuners ansvar för vissa arbetssökande ska formaliseras och finansieras.
- Kommuner ska ha möjlighet att ingå avtal med Arbetsförmedlingen om samverkan runt arbetsmarknadsinsatser utan upphandlingsförfarande.

Remissvar

Trelleborgs kommun har tagit del av utredningen gällande kommunernas möjligheter att vara utförare av tjänster åt Arbetsförmedlingen.

Trelleborgs kommun ställer sig positiv till att utredningen fastslår att kommunerna både har kompetens och befogenheter att utföra uppgifter inom arbetsmarknadspolitiken. Trelleborgs kommun menar att kommunerna är bäst på att identifiera sina lokala och regionala behov och förutsättningar, har kunskap om medborgarnas behov och etablerade kontakter med näringslivet som gör att man kan agera snabbare. Kommunerna har också ansvar för den kommunala vuxenutbildningen som är en mycket viktig insats för de arbetssökande och är även en stor arbetsgivare. Sammantaget har kommunerna både möjligheter och incitament att lyckas med uppdraget. Detta var också en av anledningarna till att Trelleborgs kommun sommaren 2019 ansökte om att ta över ansvaret för de arbetsmarknadspolitiska åtgärder lokalt. Trelleborgs kommun har också deltagit i utredningens referensgrupp och bidragit med synpunkter under utredningens gång.

Att det i utredningen fastslås att kompetens och befogenheter finns hos kommunerna är ett viktigt första steg. Trelleborgs kommun välkomnar detta. Nästa steg måste vara att se över formerna för hur detta ska tillämpas. Att samhället har två parallella system för samma uppgifter kan inte anses resurseffektivt.

Kommunerna bör därför inte behöva vara med i ett upphandlingsförfarande utan på annat sätt få formellt mandat att jobba med frågorna. Enligt upphandlingslagstiftningen finns det möjligheter för myndigheter att samarbeta för att uppnå gemensamma mål. Utredningen bedömer att Arbetsförmedlingen kan ge kommuner i uppdrag att utföra arbetsmarknadstjänster inom ett samarbete mellan upphandlade myndigheter enligt 3 kap. 17 och 18 §§ LOU (s.k. Hamburgsamarbete). I den typen av samarbete kan även ersättning till kommunerna utgå. Detta är en lösning som skyndsamt behöver utredas vidare och förankras inom Arbetsförmedlingens verksamhet. Den gemensamma målsättningen är tydlig för det överlappande uppdraget och för de målgrupper som kommunerna arbetar mest intensivt med idag. Denna typ av samarbete med tillhörande ersättning till kommunerna borde vara en möjlighet att skyndsamt tillämpa för att lindra effekterna av Arbetsförmedlingen reformering.

Utredningen betonar att det övergripande statliga ansvaret för arbetsmarknadspolitiken ligger kvar. Arbetsförmedlingen avgör fortsatt vilka individer som ska få del av en statlig arbetsmarknadsinsats och vilken typ av tjänst en kommun eventuellt ska utföra mot ersättning. Med hänsyn till detta är det viktigt att tydliggöra kommunernas roll och mandat för de målgrupper där kommunen ansvarar för försörjningen. Kommuners deltagande i arbetsmarknadspolitiken måste bygga på tillit, formella mandat och långsiktighet. Trelleborgs kommun är inte intresserad av att bidra som en nödlösning utan behöver planeringsförutsättningar för verksamheten. Trelleborgs kommun vill ta ansvar för de delar i den lokala arbetsmarknadspolitiken som kommunen hanterar bäst och där kommunen har störst incitament för att lyckas, det vill säga för de grupper som uppbär, eller kan väntas komma att uppbära, ekonomiskt bistånd. Att kommuner får ett ökat mandat och inflytande för arbetssökande med ekonomiskt bistånd och nyanlända, står inte nödvändigtvis i konflikt med att fristående aktörers potential tillvaratas. Men, för dessa grupper, bör det dock vara upp till kommuner att utifrån sin lokala kontext avgöra i vilka lägen man vill utföra insatser i egen regi, eller via fristående aktörer. Ekonomiskt bistånd är kommunens kostnad och den vanligaste orsaken till att en kommuninvånare uppbär ekonomiskt bistånd är arbetslöshet. Detta innebär att kommunen måste ha mandat att sänka dessa kostnader samtidigt som varje arbetstillfälle är en skatteintäkt till kommunen som är helt nödvändig för att klara välfärden framöver.

Att kommuner har möjlighet att på uppdrag av och med ersättning från Arbetsförmedlingen vara leverantörer av arbetsmarknadspolitiska tjänster som upphandlats enligt LOU eller i valfrihetssystem enligt LOV är mer långsökt. Att kommunala skattemedel ska gå till att bevaka upphandlingar och skriva fram upphandlingsunderlag är inte rimligt. Kommunerna har redan ett ansvar för de personer som uppbär ekonomiskt bistånd samt för stora delar av de insatser som omfattar nyanlända. Här måste det finnas ett naturligt uppdrag för kommunerna och inte en modell som bygger på att kommunerna bevakar och deltar i upphandlingar eller i valfrihetssystem. Den som uppbär ekonomiskt bistånd ska göra detta som en tillfällig lösning i avvaktan på jobb med målsättningen att den enskilde så snabbt som möjligt ska kunna leva ett självständigt liv och försörja sig själv. Det ställs dessutom krav på att den enskilde ska bidra till sin försörjning för att ekonomiskt bistånd ska utgå. Hur ett valfrihetssystem ska fungera för denna målgrupp där kommunen har ansvar och står för ersättningen är omöjligt att förstå.

Att en arbetssökande som uppbär ekonomiskt bistånd ska kunna välja bort kommunens insatser är orimligt. Kommuners roll och ansvar vad gäller arbetsmarknadspolitiken lokalt för dessa grupper av arbetssökande måste istället ökas, formaliseras och finansieras.

Utredningen lyfter upp några svårigheter med kommuner som utförare av arbetsmarknadstjänster, bl.a. att det kan få konsekvenser för relationen mellan stat och kommun, exempelvis i samverkanssituationer som bygger på samverkan mellan jämbördiga parter med sina respektive bidrag till att nå en väl fungerande arbetsmarknad. Trelleborgs kommun vill betona att det redan idag finns svårigheter i samverkan. Vid tillämpande av möjligheten att i samarbete vid gemensamma mål lämna över ansvar till kommunerna ser Trelleborgs kommun inga risker med, utan enbart fördelar. Vid kommunernas deltagande i en upphandlingssituation eller i ett valfrihetssystem kan relationerna givetvis förändras och det kan uppkomma oklarheter kring rollerna i samverkan och som leverantör. Detta är inte heller ett optimalt alternativt.

Vidare ser utredningen en risk med att kommunernas verksamhet riktas mot de insatser som ger intäkter, dvs. arbetsmarknadsinsatser med möjlighet till statlig ersättning, och att det skulle kunna få konsekvenser för kommunernas verksamhet i övrigt. Denna konsekvens ser Trelleborgs kommun som mycket långsökt, då kostnaderna för kommunens arbetsmarknadsverksamhet redan idag på ett direkt sätt drabbar kommunens ekonomi och så ser det ut i stora delar av landet. Resurser som skulle kunna användas i skola, vård och omsorg används istället för att utföra arbetsmarknadstjänster åt personer som uppbär ekonomiskt bistånd, då Arbetsförmedlingen inte lyckas med sitt uppdrag och historiskt sett inte prioriterar denna grupp av arbetssökande.

Reformeringen av Arbetsförmedlingen kommer inte att leda till de effekter som krävs i kommunerna, om inte kommunernas kompetens och insatser inom arbetsmarknadsområdet tas tillvara. Kommunerna har starka incitament att främja sysselsättningen i kommunen och hålla uppe skattekraften och kommunerna har inte råd att vänta på Arbetsförmedlingen eller på privata aktörer. Kommunernas utmaningar med allt fler barn och äldre och färre i arbetsför ålder kräver att skattemedel används effektivt och att de som kan jobba måste jobba. Vad gäller personer som uppbär ekonomiskt bistånd måste kommunerna få ett formellt ansvar och formella mandat att planera för individernas väg till egen försörjning, likaså vad gäller nyanlända där kommunens insatser behövs och där Arbetsförmedlingen gång på gång visar upp sina misslyckanden. Enligt utredningen innebär kommunernas breda verksamhet att vi i många fall kan tillhandahålla både sammansatta lösningar och anpassade insatser. Att lägga över hela detta ansvar på privata aktörer som saknar många pusselbitar i sin verktygslåda kommer inte att fungera, utan istället bli kostsamt för kommunen. Vi behöver anpassade och sammansatta insatser och inte parallella system, om vi ska lyckas att hålla kostnaderna för försörjningsstöd nere, klara kompetensförsörjningen och

integrationsutmaningarna, men också för att få ett bra näringslivsklimat som genererar nya arbetstillfällen.

Sysselsättningsfrågan är starkt sammankopplad med trygghetsfrågor, utanförskap och barn och ungdomars levnadsvillkor. Om kommunerna ska lyckas med dessa utmaningar framöver måste kommunerna få möjlighet att ta detta ansvar på ett formaliserat sätt och med finansiering för det arbete som utförs. Det är vad som krävs om vi ska lyckas med utmaningarna framöver, både vad gäller kostnaderna för försörjningsstöd, integrationen, kompetensförsörjningen och näringslivsklimatet.

Slutligen vill Trelleborgs kommun framhålla det positiva i att utredningen undanröjer frågetecken kring kommunernas kompetens och befogenheter vad gäller insatser inom arbetsmarknadsområdet men också betona vikten av att kommuners deltagande i arbetsmarknadspolitikerna måste bygga på tillit, formella mandat och långsiktighet. Effekterna av de förändringar som görs måste vara att skattemedel används på det mest resurseffektiva sätt som är möjligt.

Trelleborg, 2020-09-23

Lars G Olsson

Ordförande arbetsmarknadsnämnden

Zara Göransson Tosic

Förvaltningschef